

Vloga humanistike v sodobnem globaliziranem svetu – Pomen filološke analize klasičnih besedil za razumevanje sodobne kitajske družbe na primeru ideologizacije pojma harmonije

Jana S. Rošker

I. Uvod

Problemi humanistike v sodobnem svetu so večplastni, vendar jih je načeloma možno obravnavati v okviru splošnih teženj, ki v 21. stoletju opredeljujejo naravnost epistemologije znanosti, podrejene determinizmu zakonitosti »ekonomije« v smislu Hanne Arendt, ki vidi v njej (in v kvantitativni metodologijo, s katero je ekonomija kot znanost opredeljena) k despotizmu in k prevladi družbenega konformizma nad politično osveščenostjo ter samostojnim kritičnim mišljenjem naravnano težnjo (Arendt, 1998, 43).

Pričujoči članek izhaja iz predpostavke, po kateri je tovrstna, zakonitostim ekonomije podrejena evalvacija humanistike ne zgolj zgrešena, temveč tudi nevarna, saj vodi k reduciranju pomena znanstvenih izsledkov na neposredno aplikativno raven brez upoštevanja dejstva, da so bile tovrstne aplikacije v zgodovini znanosti vselej zgolj stranski produkt teorij in da epistemologija kot znanstvena disciplina jasno kaže na dejstvo, da povezava med teorijo in prakso nikakor ni neposredna in enoznačna (Rutzou, 2018, 13).

Raziskovalke in raziskovalci, teoretiki in teoretičarke imamo seveda dolžnost, da vzamemo tovrstne probleme resno in jih raziščemo ter poskušamo najti razumne in dobro utemeljene rešitve zanje. Vendar za pričujočo publikacijo nisem izbrala teme, znotraj katere bi obravnavala problem razmerja med teorijo in njeno uporabnostjo na splošno, temveč sem se odločila pokazati, na kakšen način lahko sinologija, kitajska filozofija oziroma klasična filologija pripomorejo k boljšemu poznavanju sodobne Kitajske, s tem pa posredno tudi k izboljšanju ekonomskih, političnih in kulturnih odnosov, ki jih gojimo s to velesilo. Na ta način želim, da bi bili moji teoretski izsledki droben, a nikakor ne nepomemben prispevek k ozaveščanju dejstva, da ekonomske in druge kvantitativno naravnane družbene znanosti nikakor niso edine, ki lahko pomagajo izboljšati mednarodne odnose med evropsko in azijsko celino.

Temeljno raziskovalno vprašanje pričujočega članka je torej najti v raziskavi problematike razmerja med sporočilnostjo in konteksti primarnih virov, ki sodijo v obdobja starodavne Kitajske in njenih klasičnih oziroma tradicionalnih diskurzov na eni strani, ter sodobnih, ideološko modificiranih interpretacij teh virov na drugi. Spoznanje narave (oziroma temeljnih značilnosti) tega razmerja, ki bo v okviru pričujoče razprave obdelano na induktivni način, nam bo lahko pomagalo razumeti, v čem je bistvo zgodovinskih vidikov preučevanja in razumevanja družbenih stvarnosti.

2. Stari in novi Konfucij ter pojem harmonije

Na univerzah sodobne Evrope se sinološke katedre zapirajo, kjer je to le možno. Pomembna je namreč zgolj še sodobna Kitajska ne glede na posebnosti v smereh njenega tradicionalnega in kulturnega razvoja. Sinologijo so zato že skoraj povsod nadomestile tako imenovane kitajske študije. Študentke in študenti naj se učijo sodobne kitajščine in spoznajo sodobno kitajsko družbo. Na ta način bodo najuporabnejši za podporo pri trgovskih in tehnoloških stikih. Le redkokdo se vpraša po tem, ali je sodobno Kitajsko dejansko možno razumeti brez poznavanja njenih zgodovinskih in kulturnih posebnosti. Ali je torej modernost Kitajske možno razumeti brez poznavanja njene tradicije? Na konkretnem primeru ideologizacije pojma harmonije bom poskušala pokazati, da nikakor ni tako in da je študij kitajskega jezika in sodobne kitajske kulture

oziroma družbene stvarnosti smiselni samo v tem širšem okviru razumevanja preteklosti starodavnega »Cesarstva Sredine«.¹

Če pri ciljnih naših predstavitev Kitajske izhajamo iz njene sodobne družbe, ki je za nas kot sinologinje in sinologe seveda najbolj relevantna, zanimiva in aktualna, smo soočeni s kulturo, ki se ohranja in razvija v ogromni državi, opredeljeni z vrsto ostrih protislovij. Sem sodijo ogromne socialne razlike med prebivalstvom, najštevilnejša populacija z največjo stopnjo diverzifikacije in hkrati prisilne unifikacije, najvišjo stopnjo notranjih migracij in hkrati najvišjo stopnjo ekonomske rasti, največjim številom univerz visoke kakovosti in hkrati z najhujšim pregonom disidentskih umetnikov in intelektualcev, ki je podkrepljen z digitaliziranim orwellovskim sistemom družbenega zaupanja. Sem sodi hiper-kapitalistična ureditev, ki je v političnem smislu hkrati enopartijski sistem, torej sistem vodstva ene same stranke, ki se hkrati kiti z imenom Komunistična stranka Kitajske (v nadaljevanju KSK), četudi socialna zaščita delavskih pravic nikakor ni del njene agende.

Na osnovi vseh zgoraj omenjenih – in še mnogih drugih – paradoksov, je ta stranka seveda soočena s problemom utemeljitve potrebe po svojem lastnem obstoju, kajti tradicionalne ideologije socializma te funkcije ne morejo več opravljati. Noben človek ne bo več verjel sloganom, kakršna sta, denimo, *služiti ljudstvu ali proletarci vseh dežel, združite se*. Nasprotje med ideologijo komunizma in socializma na eni strani in dejanskimi političnimi ukrepi KSK na drugi je v nebo vpijoče. Zato potrebuje KSK za svojo utemeljitev drugačno ideologijo, umeščeno v drugačen tip propagande.

To utemeljitev je v zadnjih desetletjih našla v lastni, kitajski idejni tradiciji in njenem predstavniku Konfuciju. Konfucij je bil po ustanovitvi LR Kitajske pa vse do konca 20. stoletja izgnan na smetišče domnevno »fevdalističnih« mislecev. A na pragu tretjega tisočletja se je njegova rehabilitacija sprevrgla v evforično čaščenje njegove osebe in njegovega nauka. Po vsej državi so kot gobe po dežju zrastle nove konfucijanske šole. Konfucij in konfucianizem predstavljata nadvse primerno osnovo utemeljevanja smisla in pomena KSK. Kitajska tradicija in Konfucij sta primerna osnova nove kitajske kulturne identitete in nacionalnega ponosa. Prevezla sta vlogo temelja novega kitajskega patriotizma in postala

1 »Cesarstvo Sredine« oziroma, bolj moderno, »Dežela sredine« je bolj ali manj dobesedni prevod kitajskega imena Kitajske, tj. Zhongguo 中國.

družbeno vezivo, ki omogoča in olajšuje novo združevanje in poenotenje kitajske populacije. Po drugi strani je močno modificiran in ideološko zlorabljen Konfucijev nauk zelo primerno orodje družbenega discipliniranja, saj se v tej zlorabi prikazuje kot idejni sistem, ki temelji na socialni hierarhiji in neenakosti, kar je seveda daleč od resnice.²

V tem kontekstu moramo videti tudi nove ideologije tako imenovane harmonične družbe, ki so jo na Kitajskem začeli v veliki meri lansirati v prvem desetletju 21. stoletja (Hu Jintao 2002–2012). Pri tem je šlo za ideologijo, ki naj bi omogočale konfliktno harmonizacijo in s tem unifikacijo socialno visoko diverzificiranih slojev (Zheng in Tok, 2007, 3). Harmonija je torej v tem kontekstu osnova ideologije, ki združuje, ki onemogoča družbene konflikte kljub obstoječim socialnim nasprotjem in ki v imenu pripadnosti neki veliki kulturi in tradiciji spodbuja idejo na individualni potrpežljivosti in poslušnosti temelječega novega patriotizma.

Takšno pojmovanje harmonije je ne zgolj izjemno konservativno, temveč pravzaprav tudi reakcionarno, saj lahko služi krepitvi despotskih teženj v vladi. Hkrati pa je ista kitajska vlada vselej znova poudarjala, da gre pri sami ideji harmonije za dediščino konfucijanstva in Konfucija. Pa to dejansko drži?

Za razumevanje tega vprašanja moramo najprej osvetliti vsaj osnovni zgodovinski kontekst nastanka in razvoja konfucijanstva oziroma konfucianizma. Kot bomo videli, pri tem nikakor ne gre za monolitno idejno zgradbo.

Ta problem bomo zato osvetlili oziroma poskušali razjasniti s kratkim opisom zgodovinskega razvoja diskurzov, ki so predmet naših tukajšnjih razprav in razlik med konfucijanstvom ter konfucianizmom, ki se pokažejo v razvoju modifikacij izvirnega konfucijanstva na eni in njegovih treh reform na drugi strani.

Izvirno konfucijanstvo je nastalo v 6. stoletju pr. n. št. kot nauk, ki je poudarjal pragmatično etiko socialnih vlog in skrbnosti, ki je temeljil na osrednji

2 V sinologiji je pomembno razlikovanje med konfucijanstvom, ki označuje izvorni Konfucijev etično-filozofski nauk, in konfucianizmom, ki označuje državno doktrino, kakršna je bila kasneje (v obdobju dinastije Han), izdelana na podlagi utilitaristične modifikacije tega nauka in njegove spojitve s prvinami machiavellistične idejne struje tako imenovanega legalizma (gl. Rošker, 2019, 75). Na tem ozadju, ki ga bomo podrobneje predstavili malo kasneje, je veliko lažje razumeti, da konfucijanska hierarhija pomeni predvsem odgovornosti in skrb nadrejenih za podrejene, konfucijanski koncept neenakosti pa se nanaša zgolj na neenakost v znanju, izkušnjah in različnih specializacijah, in nikakor ne na neenakost v smislu vrednosti. V tem okviru je pomembno vedeti, da smo ljudje lahko neenaki, a kljub temu enakovredni. Glede vprašanja o naravi družbenih razmerij v klasičnem konfucijanstvu gl. tudi razlago Jia Jinhua (2020, 60).

vrednoti (so)človečnosti oziroma humanizma (*ren* 仁) in je bil za svoje čase izjemno napreden, saj je vseboval republikanske ideje, enakovrednost vseh ljudi zametke demokracije. V tem kontekstu je zelo pomemben doprinos raziskav struje t. i. modernih konfucijancev,³ ki so izvorno konfucijanstvo raziskovali tudi z vidika tovrstnih elementov:

V tem kontekstu je pomembno omeniti Xu Fuguanov argument, ki govori o tem, da je konfucijanska teorija združljiva in celo ne-ločljivo povezana z demokracijo, kajti že najstarejša klasična besedila, kakršno je na primer *Knjiga dokumentov* (*Shu jing* 書經), vsebujejo nedvoumne ideje o tem, da je ljudstvo osnova države (*minben* 民本) in pomemben in aktiven subjekt konstrukcije pravične in harmonične družbe. (Sernelj, 2019, 103)

Med Konfucijevimi nasledniki sta najpomembnejša Mencij in Xunzi (oba sta živela v 4. in 3. stoletju pr. n. št.). Prvi je razvijal in poglobljajal mehkejše, bolj idealistične in protodemokratske Konfucijeve ideje, drugi pa je nadgrajeval predvsem njegovo idejo hierarhije in jo razvil v ideologijo družbenega nadzora. Zato Xunzi ne velja zgolj za konfucijanca, temveč tudi za pionirja legalizma. Kot že omenjeno, je bil legalizem machiavellistična ideologija despotizma in diktature, ki je na Kitajskem prevladala v obdobju prve združitve vsekitajske države pod vodstvom Qin shi Huangdija, tj. v obdobju dinastije Qin (221–206 pr. n. št.). Ta je sicer trajala samo 14 let, a je bilo to dovolj, da se je v tem obdobju vzpostavila paradigma specifično kitajskega despotizma.

V dinastiji Han (206 pr. n. št.–220), ki je premagala dinastijo Qin, so bila velika področja današnje Kitajske še vedno združena v eni državi, ki je delovala centralistično. Vlada države Han je zato potrebovala centralistično ideologijo trde roke, vendar od svojih premaganih nasprotnikov ni mogla prevzeti njihove ideologije, tj. ideologije legalizma. Zato je navidezno prevzela Konfucijev nauk, ki pa ga je za potrebe svoje nove ideologije interpretirala

3 Pri tem gre za idejno strujo, ki je sicer nastala na kitajski celine, vendar je v drugi polovici 20. stoletja – iz politično razumljivih razlogov – delovala na Tajvanu in v Hong Kongu. Ta struja si je prizadevala za modernizacijo konfucijanske miselnosti in filozofije v konstruktivnem dialogu z zahodnimi idejami. Xu Fuguan, ki je omenjen v spodnjem citatu, je bil eden osrednjih predstavnikov druge generacije te struje.

skozi Xunzijeve nauke; na ta način ji je uspelo vnesti v izvorno napredno konfucijanstvo osrednje elemente despotskega legalizma. Tako je iz konfucijanstva nastal konfucianizem, iz na etiki empatije in avtonomije temelječe filozofije je nastala državna doktrina, primerna za diktatorski nadzor nad posamezniki.

V drugi in tretji reformi, do katerih je prišlo v 12. in 19. stoletju, se je sicer ponovno razvila konfucijanska filozofija in Xunzi ni bil več viden kot predstavnik konfucijanstva, katerega nauki naj bi temeljili samo na učenju Konfucija in Mencija.

Razlika med konfucijanstvom (*ruxue* 儒學) kot napredno in demokratično filozofsko etiko in konfucianizmom (*rujiao* 儒教) kot despotsko državno doktrino in ustreznim sistemom normativne regulacije družbe je ostala ohranjena skozi vso zgodovino. Zato je za razumevanje kitajske družbe razlika med konfucijanstvom in konfucianizmom izjemno pomembna.

3. Filološka analiza harmonije kot konfucijanskega pojma

Na osnovi poznavanja tega konteksta se lahko vrnemo k vprašanju, ki smo ga postavili na začetku, namreč k vprašanju o tem, ali je koncept harmonije, kakršen se širi in afirmira v okviru sodobnih ideologij LR Kitajske, dejansko koncept, ki izvira iz Konfucijevih naukov oziroma iz izvornega konfucijanstva. To nam namreč sugerirajo iste sodobne ideologije.

Ker pa nas zanima, ali sodobni koncept harmonije dejansko korenini v Konfucijevi filozofiji ali prej v normativni etiki despotskega in na legalizmu temelječega konfucianizma, si bomo ogledali, na kakšen način in v kakšnih okvirih ga uporabljata Konfucij in njegov legalistično nastrojeni naslednik Xunzi. Kot smo videli prej, je prvi namreč pionir in osrednji predstavnik konfucijanstva, drugi pa začetnik konfucianizma in most med Konfucijevimi nauki in legalizmom. Če pregledamo osrednje vire obeh miselnih struj, nam bo najprej padlo v oči, da je koncept harmonije (*he* 和) v delih, ki so pripisana Konfuciju, uporabljen zgolj petkrat, pri njegovem idealističnem nasledniku Menciju samo trikrat, medtem ko je pri pionirju konfucianizma, torej protolegalističnem filozofu Xunziju, uporabljen kar šestinosemdesetkrat. Oglejmo si še vsebinske razlike med interpretacijami prvega in slednjega filozofa.

V osrednjem delu izvornega konfucijanstva, tj. v Konfucijevih *Razpravah*, je ta pojem največkrat uporabljen v povezavi z glasbo. Tudi sicer pri Konfuciju pojem harmonije nima nikakršnega opravlka s poenotenjem ali zatiranjem individualnosti. Prav nasprotno:

君子和而不同，小人同而不和。(Lunyu, s.d. Zilu, 23)

Kulturni ljudje se harmonizirajo, a se ne združujejo v eno. Nekulturni pa poznajo zgolj poenotenje in ne razumejo harmonije.

Konfucijev pojem harmonije poleg tega nima prav nikakršnega opravlka z izogibanjem konfliktom, saj izrecno izpostavlja ne zgolj možnost, temveč tudi potrebo po družbeni raznolikosti. To sodi v okvir Konfucijeve načelne kritičnosti do oblasti in njegovega negiranja slepe poslušnosti.

君所謂可，據亦曰可，君所謂否，據亦曰否，若以水濟水，誰能食之，若琴瑟之專壹，誰能聽之。(p. t.)

Če vladar kaj pohvali, potem to vsi hvalijo, in če je vladar proti čemu, so vsi proti.

To je isto, kot če bi vodo redčili z vodo. Le kdo bi hotel jesti tako vodeno juho? In to je isto, kot če bi vsi inštrumenti v orkestru igrali samo eno in isto linijo melodije. Le komu bi se ljubilo poslušati takšno enodimenzionalno glasbo?

Xunzijevo razumevanje harmonije je popolnoma drugačno. Vidi jo namreč kot temelj regulativnosti in socialne stratifikacije in kot osnovo združitve ter poenotenja celotnega cesarstva.

故義以分則和，和則一，一則多力，多力則彊，彊則勝物。(Xunzi, s. d. Wang zhi, 19).

Zato je razumno, če dosegamo harmonijo z delitvami. Takšna harmonija vodi k poenotenju in poenotenje omogoča superiornost. Na ta način bomo lahko osvojili tudi najbolj oddaljene meje cesarstva in premagali vse sovražnike.

Xunzi pojem harmonije poleg tega izrecno in neposredno poveže tudi s pojmom kazni:

刑政平，百姓和. (p. t., 26)

Z uvedbo kazni bo vlada uravnovešena in ljudstvo bo zaživelo v harmoniji.

4. Osnove sodobne ideologije harmonije

Četudi torej ideologi sodobne Kitajske trde, da je harmonija, za kakršno se zavzemajo, Konfucijeva dediščina, to nikakor ne drži. V bistvu gre za dediščino Xunzija. Oglejmo si osupljivo podobnost med zgoraj omenjenim Xunzijevim citatom in enim od sodobnih citatov, ki govore o tem, kaj naj bi pravzaprav pomenila harmonična družba. Slednji citat je nastal pod peresom profesorja na Univerzi Peking (*Beijing daxue* 北京大學) in člana Politične posvetovalne konference kitajskega ljudstva in je bil objavljen v angleški različici osrednjega vladnega dnevnika *Zhongguo ribao* 中國日報 z naslovom *China Daily*.

In addition, we will crack down on various social ills, which are a poisonous tumour in a harmonious society and must be eliminated. (Xiao, 2007, 2)

Širši kontekst ideologij, v okviru katerih je bil zapisan ta stavek, je torej ideologija harmonije kot tradicionalnega pojma, ki je aksiološko relevanten tudi v sodobni družbi. Še danes je namreč »izgradnja harmonične družbe« (*hexie shehui jianshe* 和諧社會建設) eno pomembnih načel kitajske vlade. Ta slogan je bil uporabljen celo v novih reformah kitajske zakonodaje. Zato ni čudno, da je povezava med harmonijo in zakonodajo pogosto izpostavljena tudi v kitajskih akademskih člankih, ki obravnavajo implikacije načrtovane harmonične družbe:

以儒家文化为主导的中国古代社会，在建立法律制度和司法体系时，凸显儒家 中庸之道所追求的“礼之用、和为贵、先王之道斯为美”的思想理念。“和为 贵”既是古代中华文化的核心，也是中国古代法制观的终极价值取向。当代，我

们重新提出了“创建和谐社会”的构想，并赋予了“和谐”二字新的内涵... 然而，现代和谐社会的基础是法治，其内涵包括法律、民智、公平、正义。和谐社会所倡导的是人类生活的安定有序、诚信友爱、协调发展，所追求的是人与自然互相融合，健康持续发展。因此，一个和谐的现代社会必定首先是一个法治社会。(Zhou Jiayi, 2010, 285)

Starodavna kitajska družba, v kateri je prevladovala konfucijanska kultura, je v času izgradnje zakonodajnega in pravnega sistema poudarila idejne koncepte »uporabe obrednosti, spoštovanja harmonije in upoštevanja metod starodavnih vladarjev«, za katere se je zavzemalo konfucijanstvo v svoji metodi »Poti sredine«. »Spoštovanje harmonije« je jedro antične kitajske kulture in hkrati osnovna vrednostna tendenca, na kateri sloni antični kitajski koncept pravnega sistema. Dandanes smo ponovno opozorili na idejni konstrukt »izgradnje harmonične družbe« in pri tem poudarili njeno vsebino, ki temelji na besedi »harmonija« ... Temelj modernih družb je torej pravo, katerega vsebina so zakoni, zdrav razum, enakovrednost in pravičnost. To, kar je poudarjeno v harmonični družbi, je red in mir, iskrenost, prijateljstvo in ljubezen ter usklajeni razvoj. To, za kar se zavzema, je združitev ter enovitost človeka in narave, pa tudi zdrav trajnostni razvoj. Zato je za vzpostavitev harmonične družbe nujno treba najprej vzpostaviti pravno družbo.

Kot poudarjata Leila Choukrone in Antoine Garapon, se je prav v debatah, ki se odvijajo okrog vprašanja te povezave, najjasneje pokazalo, da služi koncept harmonije v tem kontekstu predvsem kot inštrument discipliniranja prebivalcev:

Tak teoretski okvir spreminja pravo v disciplinarno načelo, ki je posvečeno konstruiranju družbene morale. Če je zakon razumljen kot inštrument legitimiranja oblasti, ostaja implicitno, a primarno podrejen trajanju režima... Zato je v sodobni kitajski družbi »harmonija« prav tako bistvena za Komunistično stranko, ki si prizadeva za ohranitev svojega vodilnega položaja in nadzora nad celotno državo. (Choukrone in Garapon, 2007, 3)

5. Zaključek: Pomembnost razlikovanja ali kakšna orodja razumevanja nam lahko nudi sodobna sinologija

Če poskušamo primerjati naravnost sodobnih ideologij in starodavnih razumevanj pojma harmonije, se torej precej jasno pokaže, da so sodobne interpretacije tega pojma veliko bližje razumevanju protoliberalista Xunzija, zagovornika politike »trde roke«, kot pa razumevanju protodemokratskega Konfucija, ki v harmoniji nikakor ni videl orodja poenotenja, konformizma in podrejanja, temveč prej vrednoto raznolikosti in kritičnega, samostojnega mišljenja.

Študentke in študenti, ki se torej naučijo razumevanja in filološke analize klasičnih kitajskih del, bodo zato sposobni pravilneje interpretirati dejansko naravo sodobnih kitajskih ideologij. Dejstvo, da se sodobni ideologi pri svojih razlagah koncepta harmonije sklicujejo na dediščino Konfucija, pa nam lahko po drugi strani pove marsikaj o tem, na kakšen način bi bili radi razumljeni: ti ideologi očitno želijo, da bi ljudje napotke svoje vlade razumeli kot simbolno zvezo s »tritisočletno« kitajsko kulturo in s Konfucijem kot njeno konkretno manifestacijo, kot simbolom njene človečnosti in etike.

Ker v svojih propagandah nikjer ne omenjajo Xunzija, si seveda nikakor ne želijo, da bi ljudje današnjo harmonično družbo asociirali z legalistično diktaturo dinastij Qin in Han. Vendar primerjalna analiza jasno pokaže, da temelji sodobna interpretacija pojma harmonije prav na tej slednji osnovi in da sploh ni povezana z dejanskimi, protodemokratskimi nauki samega Konfucija.

Pri tem gre torej po eni strani za zlorabo Konfucija in konfucijanstva, po drugi pa za prikrito povezavo z relikti despotskega konfucianizma. Tovrstna analiza klasičnih virov nam jasno pokaže, da je dejanska narava sodobne družbene ureditve, za kakršno si prizadeva kitajska vlada, po svojem bistvu despotska.

Brez poznavanj teh razlik, ki se pokažejo šele na osnovi poznavanja idejne zgodovine in različnih smeri njenega razvoja ter na osnovi sposobnosti analize klasičnih virov bodo sodobni »poznavalci Kitajske« zelo hitro nasedli zmotnim in zavajajočim interpretacijam sodobne ideologije. Brez tovrstne osnove poznavanja tradicije nam tudi samo poznavanje sodobnega jezika ne bo kaj dosti pomagalo pri globljem razumevanju tega, kar se na Kitajskem dejansko dogaja.

Sposobnost tovrstnega diferenciranja, ki je ključnega pomena za interpretacije sodobne Kitajske in njene povezave s tradicijo, je možno pridobiti samo, če svojim

študentkam in študentom nudimo znanje, ki omogoča vpogled v večplastnost tradicionalnih smeri idejnega razvoja, skupaj s sposobnostjo branja, razumevanja in analize izvornih virov, ki so napisani v klasični kitajščini.⁴

Brez tovrstnega orodja bodo sicer še vedno lahko postali strokovnjaki in strokovnjakinje za kitajski jezik in kulturo, a samo takšni, ki bodo omejeni in obsojeni na prevajanja in reproduciranje prevladujočih ideologij. In nisem prepričana, da želimo našim študentkam in študentom posredovati zgolj tovrstne sposobnosti. Zato verjamem, da je poučevanje klasičnega kitajskega jezika, ki se močno razlikuje od sodobnega, še vedno zelo pomembno orodje za boljše, primernejše in bolj celostno razumevanje sodobnih smeri razvoja kitajske družbe in države.

Zato se moramo vprašati o tem, ali želimo dejansko vzgajati samo strokovnjake in strokovnjakinje brez duha, ki bodo kar naprej strumno stopali po poteh, začrtanih s kvantitativnimi metodologijami strogo empiričnih znanosti, ali pa je dejanska vloga sodobne humanistike vendarle še vedno v vzgoji in izobraževanju kritično mislečih analitikov in analitičark, katerih ocene sodobne družbe bodo verodostojne prav zaradi tega, ker bodo temeljile na dejanskem razumevanju tradicionalnih mehanizmov, na katerih je osnovana.

Viri in literatura

Arendt, H., *The Human Condition*, Chicago 1998 [1958].

Choukrone, L. in Garapon, A., *The Norms of Chinese Harmony: Disciplinary Rules as Social Stabiliser*, *China Perspectives* 3, 2007, str. 36–49.

Jia, J., *Li Zehou's Reconception of the Classical Confucian Concepts of Autonomy and Individuality: With a Focus on Reading the Analects Today*, *Asian Studies* Vol. 8, No. 1, 2020, str 59–75.

Lunyu 論語 (*Razprave*), s.d., *Chinese Text Project. Pre-Qin and Han*, <https://ctext.org/analects> (19. 1. 2020).

Motoh, H., 'The Master Said:– Confucius as a Quote', *Asian Studies* Vol. 7, No. 2, 2019, str. 287–300.

Rošker, J. S., *Pomen poznavanja kitajske idejne zgodovine za razumevanje sodobne kitajske družbe: primer idejnega konstrukta »harmonije« in njegove interpretacije*

4 Za odlično analizo katastrofalnih posledic poskusov interpretiranja klasične kitajske tradicije zgolj na osnovi prevedenih (in pogosto v izvornih besedilih celo neobstoječih) citatov kitajskih klasikov gl. Motoh (2019).

- na kitajski celini ter na Tajvanu, v: *Procesi in odnosi v Vzhodni Aziji: zbornik EARL* (ur. Bekeš, A., Rošker, J. S. in Šabič, Z.), Ljubljana 2019, str. 71–89.
- Rutzou, T., Crisis!? What Crisis!? On Social Theory and Reflexivity, v: *Critical Realism, History, and the Philosophy in the Social Sciences* (ur. Rutzou, T. in Steinmetz, G.), Bingley 2018, str. 1–22.
- Sernelj, T., Modern Confucian Objection against Communism in China: The Unique Case of Xu Fuguan, *Asian Studies* Vol. 7, No. 1, 2019, str. 99–113.
- Xiao, Z., Harmonious society, *China Daily*, 29. September 2007.
- Xunzi 荀子, s.d., *Chinese Text Project. Pre-Qin and Han*, <https://ctext.org/xunzi> (19. 1. 2020).
- Yanzi Chun Qiu 晏子春秋 (Komentarji mojstra Yana k Pomladansko jesenskim analom), s. d., *Chinese Text Project. Pre-Qin and Han*, <https://ctext.org/yanzi-chun-qi> (19. 1. 2020).
- Zheng, Y. in Tok, S.K., 'Harmonious Society' and 'Harmonious World': China's Policy Discourse Under Hu Jintao", *The University of Nottingham, China Policy Institute: Briefing Series* 26, 2007, str. 1–12.
- Zhou Jiayi 周佳怡, 2010: "Zhongguo gudai hexie fazhiguande dangdai qianshi 中国古代和谐法制观的当代诠释" (Sodobne interpretacije harmonične zakonodaje v starodavni Kitajski), *Fazhi yu shehui 法治與社會*, Shanghai, 2010, 1. del, str. 285.

Povzetek

Glede na dejstvo, da so splošne težnje razvoja sodobne znanosti vse bolj intenzivno opredeljevane s kriteriji tehnokratsko-neoliberalne uporabnosti, je humanistika kot veda pogosto odrinjena v ozadje. Pričujoči članek izhaja iz predpostavke, po kateri je tak pogled na epistemološko vrednotenje znanja kratkoviden, saj ne upošteva izsledkov kvalitativnih metodologij. Kot eksemplarično utemeljitev te predpostavke članek predstavi raziskavo o ideologizaciji pojma harmonije oziroma »harmonične družbe« v sodobni Kitajski in pokaže, zakaj in na kakšen način nam uvid v tradicionalne kontekste uporabe pojma harmonije lahko nudi pomembno orodje za boljše razumevanje in evalvacijo sodobne kitajske družbe ter njenih ideoloških mehanizmov.

Ključne besede: harmonija, harmonična družba, ideologija, LR Kitajska, humanistika